

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

FUNDACIÓ URV
CENTRE DE FORMACIÓ PERMANENT

Salut Mental Col·lectiva: dispositius i eines per a l'elabor. de proces. participat. en SM UOC-URV

Fitxa Tècnica

Cal destacar:

INFORMACIÓ - ADMISSIÓ - MATRÍCULA:

* Lluïsa Costas

* E-mail: pg_salut_mental@uoc.edu

* Web: <http://estudios.uoc.edu>

Codi:

EPISAMECS-M1-2018-4

Títol al que dóna dret:

Diploma de Postgrau

Adreçat a:

- Graduats, diplomats o llicenciats en Educació Social, Psicologia, Infermeria, Treball Social, Magisteri, Pedagogia, Antropologia, Teràpia Ocupacional, Medicina.
- Persones que per diferents raons estan interessades en la temàtica de la salut mental.
- Professionals de la xarxa de recursos de serveis socials.
- Professionals de la xarxa de salut.
- Professionals de la xarxa de participació ciutadana.
- Professionals del sector cultural.
- Professionals del arteteràpia.

Objectius:

- Treballar en el procés de rehabilitació social de persones diagnosticades d'alguna problemàtica mental des d'una simetria pluriparticipativa.
- Pensar, reflexionar i contribuir a desenvolupar col·lectivament nous dispositius per treballar en salut mental que vagin més enllà de la dimensió clínica.
- Identificar les diferents xarxes socials que puguin promoure suport als usuaris de salut mental i contribuir en la seva reinserció en aquestes.
- Construir vincles entre la xarxa de serveis, les famílies i/o els grups i/o entorns dels usuaris.
- Adquirir eines d'acompanyament en la vida quotidiana orientades al foment de l'autonomia i l'apoderament.

Cursos associats:

Ciutadania i participació en salut mental UOC-URV

Dates:

del 17/10/2018 al 20/07/2019

Horari:

edició "on line"

Ubicació:

Campus Virtual UOC

Impartició:

online

Idiomes en que s'imparteix:

Castellà, Català

Durada:

30 ECTS

Preu:

2550

Direcció:

Ángel Martínez Hernáez

Coordinació acadèmica:

Martín Correa-Urquiza Vidal Freyre

Docents:

Josep M. Comelles Esteban

Oriol Romani Alfonso

Ángel Martínez Hernáez

Carmina Puig Cruells

Martín Correa-Urquiza Vidal Freyre

Asunción Pié Balaguer

Jordi Marfà Vallverdú

Lucía Estrella Serra

M Dolors Odena Bertrán

Edgar Vinyals Rojas

Àngels Vives Belmonte

Fabiana Rossarola

José Leal Rubio

Antonio Rodríguez Masegosa

Márcio Mariath Belloc

Alfredo Olivera

Natàlia Lledó Carceller Maicas

Carles Feixa Pàmpols

Miguel Salas Soneira

Cristina Páez Cot

Contacte:

Samantha Gascó - samantha.gasco@fundacio.urv.cat

Més informació:

INFORMACIÓ - ADMISSIÓ - MATRÍCULA:

* Lluïsa Costas

* E-mail: pg_salut_mental@uoc.edu

* Web: <http://estudios.uoc.edu>

Programa

Mòdul:	LES RESPOSTES CLÍNiques I SOCIALS A LA QÜESTió DE LA SALUT MENTAL. UNA PERSPECTIVA HISTòRICA
ECTS:	5
Durada:	125 h.
Contingut:	<p>1.1. Unitat Temàtica. De la construcció d'allò que entenem per col·lectiu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Significacions i sentits socials/culturals d'allò que entenem per col·lectiu. • Allò que entenem per col·lectiu en el camp de la salut. • La noció d'allò que entenem per col·lectiu a través del temps. <p>1.2. Unitat Temàtica. Història de la bogeria i de la Reforma Psiquiàtrica</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anàlisi de les vinculacions històriques entre societat i bogeria. De com les societats s'han relacionat i es relacionen amb el sofriment mental i la "diferència". • Itineraris conceptuals: de la "bogeria" a el "trastorn mental". • Polítiques públiques en salut mental. • Les grans reformes i els seus antecedents històrics, socials, mèdics. <p>1.3. Unitat Temàtica. Breu introducció a la clínica en salut mental</p> <ul style="list-style-type: none"> • De diagnòstics i etiquetes que nomenen afliccions. La semàntica clínica. <p>1.4. Unitat temàtica. Anàlisi de les articulacions hegemòniques de l'aproximació biomèdica. Aportacions des de les ciències socials i una possible post psiquiatria</p> <ul style="list-style-type: none"> • De la biopolítica i altres polítiques. La relació estat / salut mental. • Una revisió crítica dels models actuals d'Atenció en Salut Mental. • Anàlisi de la situació actual. El Model local. • La realitat de les xarxes de salut mental i el sistema sanitari integrat. • Les aportacions de les ciències socials. • Post psiquiatria i altres paradigmes possibles. • Disseccionant el model "Bio, Psico Social" per a una anàlisi en detall.

Mòdul:	SALUT MENTAL COL·LECTIVA 1: PARTICIPACIÓ, INCLUSIÓ ACTIVA I CIUTADANIA
ECTS:	5
Durada:	125 h.
Contingut:	<p>2.1. Unitat Temàtica. De la retòrica a la posada en pràctica de processos participatius en Salut mental</p>

- El concepte de Salut Mental Col·lectiva. Teoria que és pràctica i viceversa.
- Intervenció multidisciplinar. L'elaboració compartida i complementària de la terapèutica.
- Dels sabers experts i els sabers profans. Descontres i possibles trobades.
- Salut mental i estructura social, estratègies terapèutiques.

2.2. Unitat Temàtica. Propostes per a una desinstitucionalització del sofriment mental

GRUPS

- Institucions Totals. Salut Mental i Hospitals Psiquiàtrics. Salut mental i presó. Salut mental i geriàtrics.
- Propostes per a una desinstitucionalització del sofriment mental que contribueixi al seu torn amb una desinstitucionalització dels professionals del camp de la salut mental.
- El treball en xarxa amb els recursos comunitaris de l'àmbit de la cultura, les arts i la participació ciutadana. L'acompanyament i la contenció emocional. Com evitar que les xarxes acabin enredant.
- Promoció de l'autogestió emocional.
- El valor del col·lectiu.
- Espais participatius d'autonomia i recuperació. Espais oberts

2.3. Unitat Temàtica. El treball en xarxa amb els recursos comunitaris de l'àmbit de la cultura, l'oci i la participació ciutadana

- La noció d'inclusió activa. La participació en la presa de decisions.
- D'usuaris assistits, a participants actius
- El comunitari a partir de dispositius i eines comunitàries.
- Estar a la comunitat significa ser comunitari? i altres preguntes possibles amb respostes complexes.

2.4. Unitat Temàtica. Moviments socials i salut mental

- La dimensió política de la salut i la dimensió saludable de la política.
- L'activisme possible en les persones amb problemes de salut mental.
- La construcció col·lectiva d'altres identitats possibles. La identificació amb una reivindicació de drets.

Mòdul: SALUT MENTAL COL·LECTIVA 2: EIXOS PER A UNA RECUPERACIÓ POSSIBLE

ECTS: 5

Durada: 125 h.

Contingut: 3.1. Unitat Temàtica. La noció de grup

- Eines per al treball en grup.
- Dinàmiques de participació.
- La construcció/generació d'aparells de ressonàncies per a lo grupal/comú/col·lectiu.

3.2. Unitat Temàtica. Itineraris: D'un esquema centrat en la malaltia i l'assistència, al desenvolupament de noves modalitats que plantegen la revaloració del subjecte com a eix de la seva recuperació terapèutica

- Dels rols possibles. Cap a una crítica de les dinàmiques jeràrquiques dels processos de salut.

3.3. Unitat Temàtica. Planificació i cures centrades en la persona. La participació dels afectats en els seus propis itineraris de recuperació

- D'usuaris assistits, a participants actius II.
- Acció socioeducativa i salut mental.
- La Vida des-habitat.
- L'estigma com a procés de des-historització.
- Identitat i diagnòstic.

3.4. Unitat Temàtica. Estratègies profanes i models d'autoatenció, cap a una revaloració dels sabers subjectius de l'aflicció

- Des emmalaltir la identitat.
- Cap a una arqueologia de la subjectivitat.

- Les nocions de "habitus" (P. Bourdieu) i "Ajustaments secundaris" (E. Goffman).
- La noció de "Agency" (A.Gramsci) com la capacitat d'actuar del subjecte.
- Territoris liminars com a generadors de noves identitats, noves pràctiques saludables.
- Espais que estan més enllà de la semàntica mèdica.
- Els vincles més enllà de les etiquetes diagnòstiques.

3.5. Unitat Temàtica. Eines i tecnologies terapèutiques com a resultat d'una elaboració col·lectiva entre afectats, familiars i professionals

- Els vincles a l'interior dels processos: Cap a una articulació simètrica i complementària entre rols i funcions en salut mental.

Mòdul: ESTRATÈGIES ANTROPOLÒGIQUES I PEDAGÒGIQUES DE LA SALUT MENTAL

ECTS: 5

Durada: 125 h.

Contingut: 4.1. Unitat Temàtica. Antropologia de la salut mental. Narratives, experiències i contextos. Lo terapèutic d'eines no inicialment terapèutiques.

- A portes de l'Antropologia de la salut.
- Perspectives des de la Etnopsiquiatria i altres aportacions etnogràfics.
- La noció de Models Explicatius.

4.2. Unitat Temàtica. Pedagogia Crítica i salut mental.

- Pedagogia crítica en salut mental.
- El rol del professional com exegeta o descodificador de sentits i altres aportacions.
- Cos i bogeria: Experiència encarnades i corporalitat.

Mòdul: EXPERIÈNCIES INNOVADORES EN L'ÀMBIT DE LA SALUT MENTAL

ECTS: 4

Durada: 100 h.

Contingut: 5.1. Unitat Temàtica. Ràdio "La Colifata", primera emissora realitzada des d'un hospital Psiquiàtric a Argentina. Participarà Alfredo Olivera, psicòleg i fundador de la Colifata

- Eines, dinàmiques, processos i models possibles per a la creació d'un dispositiu participatiu i col·lectiu en salut mental. (I)

5.2. Unitat Temàtica. Ràdio Nikosia, primera emissora a Catalunya i Espanya realitzada per persones amb problemes de salut mental. Participaran membres del col·lectiu Radio Nikosia

Coordina: Col·lectiu Nikosia

- Eines, dinàmiques, processos i models possibles per a la creació d'un dispositiu participatiu i col·lectiu en salut mental. (II)

5.3. Unitat Temàtica. L'experiència de la Cooperativa Aixec. Primera cooperativa en salut mental i participació comunitària. Participaran membres de la Cooperativa

- Eines, dinàmiques, processos i models possibles per a la creació d'un dispositiu participatiu i col·lectiu en salut mental. (III)

5.4. Unitat Temàtica. L'Associació Sarau, organitzadora d'esdeveniments d'oci inclusiu i participació. Participaran membres de l'Associació

- Eines, dinàmiques, processos i models possibles per a la creació d'un dispositiu participatiu i col·lectiu en salut mental. (IV)

5.5. Unitat Temàtica. Altres experiències: activament / "Asamblea de Majaras" / Projecte trastocant / Hearing Voices

- Eines, dinàmiques, processos i models possibles per a la creació d'un dispositiu participatiu i col·lectiu en salut mental. (V)

Mòdul: MÒDULS OPTATIUS A ESCOLLIR

ECTS: 3

Durada: 75 h.

Contingut: A triar entre el Mòdul 6 o el Mòdul 7.

Mòdul 6 (data inici: 01/O6/2016 - Data fi: 30/O6/2016): ADOLESCÈNCIA, JOVENTUT I SALUT MENTAL COL·LECTIVA

6.1. Unitat Temàtica. Adolescència i salut mental

- Anàlisi de les particularitats en Adolescència i Salut Mental.

6.2. Unitat Temàtica. Joventut i salut mental

- Anàlisi de les particularitats en Joventut i Salut Mental.
- De l'evitació dels serveis. Raons i propostes per a millors pràctiques

6.3. Unitat Temàtica. Processos participatius amb joves i adolescents en el camp de la salut mental

- Estratègies profanes per afrontar l'adversitat.
- Drogues i salut adolescent.

6.4. Unitat Temàtica. Eines: Guia de Bones pràctiques en salut mental adolescent

- De la construcció col·lectiva i participativa de bones pràctiques.
- Eines i dinàmiques col·lectives de treball en Adolescència / Joventut.

Mòdul 7 (data inici: 01/07/2016 i Data fi: 31/07/2016): TERRITORIS D'ALTERITAT I SALUT MENTAL COL·LECTIVA

7.1 Unitat temàtica. El cos: territori de frontera intersectorial

- La dimensió simbòlica del cos i les seves narratives. Usos polítics del cos.
- Diversitat funcional i salut mental. De comorbiditats o experiències radicals de la diferència.

7.2 Unitat temàtica: Autisme i neurodiversitat. Historia d'una mica més que un concepte. Internacionalització i diversificació del concepte

7.3 Unitat temàtica. Sexualitats, identitats, gèneres.

- De cossos fragmentats i ments escindides.

- L'èròtica de la bogeria. Sexualitats, identitats i gèneres diagnosticats.
- De la pedagogia de l'oprimit a una pedagogia interseccional: conseqüències i perspectives per a l'actuació socioeducativa en relació amb les persones amb diagnòstic psiquiàtric.

Mòdul: PROJECTE DE FI DE POSTGRAU

ECTS: 3

Durada: 75 h.

Contingut: L'Avaluació final estarà vinculada a dues qüestions centrals.
A) La realització de dos treballs escrits. B) La participació en el fòrum i en les activitats proposades.

Per a tots dos projectes comptaran amb un tutor/a que s'assignarà. Seran els / les directors acadèmics del postgrau: Àngel Martínez Hernández, Asun Pie Balaguer, Àngels Vives i Marín Correa-Urquiza.

Cadascun d'aquests dos treballs tindrà una validesa de 5 punts sobre 10.

A.1) Treball 1. Realització d'un informe / assaig analític sobre una experiència que es desenvolupi actualment en el camp de la salut mental col·lectiva. La proposta és contactar amb alguna de les entitats que porten endavant aquestes experiències i desenvolupar una tasca d'observació / participació per després construir el relat.

Des del Postgrau plantejem la possibilitat de visitar la Cooperativa Aixec, l'Associació Sarau, l'Associació activament, l'Associació Soci Cultural Ràdio Nikosia, l'Associació Emilia, entre d'altres. No obstant això, el treball pot fer-se a partir d'una altra que cregueu convenient i considerem conjuntament com a possible.

Es tracta de fer de dos a quatre visites. Observar, participar, entrevistar, i desenvolupar un informe / assaig crític sobre l'esdevenir de la mateixa. Alhora, és important que, més enllà de la dimensió descriptiva, realitzem una anàlisi crítica dels conceptes i idees fonamentals que guien el funcionament de l'experiència. L'important és accedir a la possibilitat de vivenciar i conèixer en profunditat les seves dinàmiques i eines. L'important és observar / participar de l'experiència a la llum de la bibliografia i els elements teòrics plantejats en les diferents sessions del postgrau.

Aquest treball tindrà un mínim de 12 pàgines. Interlineat simple. Inclou la Bibliografia.

A.2) Treball 2. Realització d'un projecte d'intervenció / participació en el camp de la salut mental col·lectiva. La intenció és que cada alumne desenvolupi una proposta general amb les seves definicions, objectius, dinàmiques i eines en joc que, arribat el cas, pugui desenvolupar-se. És possible plantejar aquest treball a partir de la realització d'un projecte nou, o pot proposar en termes de remodelació o reorientació d'un ja existent. Estiguem atents al fet que l'important, no és tant l'activitat en si mateixa que dóna centre / eix al projecte, sinó les formes a partir de les quals s'articulen les pràctiques. És a dir, l'ús d'estratègies col·lectives, participatives en el desenvolupament del projecte.

Aquest treball tindrà un mínim de 15 pàgines. Interlineat simple.

Fundació URV. Centre de Formació Permanent

Av Onze de Setembre, 112. 43203 REUS

Tel.: 977 779 950 Fax: 977 310 113

formacio@fundacio.urv.cat

www.fundacio.urv.cat/formacio